

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Epistolaris Seu Epistolae Morales Ad usum
familiarem Vario Argvmento Scriptæ**

Pexenfelder, Michael

Dilingae, 1686

VII. Illustri Viro Carolo Philippo, L. B. à Campo-largo, Domino in Villa-longa
&c. Num filius in exteras Regiones mittendus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69435](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69435)

excellentiā profitebatur. Attentissimè illi
 audiebant convivantes, & supra quodvis litte
 croama Symposiacum se accipere diceba
 Ego, rogatâ prolixioris disceptationis veni
 me quoque ex triclinio extuli, domum co
 cessi, festinante calamo tibi perscripsi, q
 erant inter nos disputata. Quæ spero
 suffectura, ut, quâ litterarum studiis alacri
 te adhuc deditus fuisti, pergas te ipsum ma
 ac magis perficere, & *Linguam Latinam*
domina, ceteras, (quarum haud igno
 es) tanquam famulas & pedisequas agnosce
 re. Vale, & ubi desperaverunt alij, ibi tu
 phæum fige.

VII.

ILLUSTRI VIRO

CAROLO PHILIPPO

L. B. à Campo-largo, Domino
 in Villa-longa &c. Salutem.*Num filius in exterarum regiones
 mittendus.***A**D Quæsitum, Illustris & Generosæ Do
 minationis Tux, an filius peregrinè in
 licet

lienas terras mittendus sit, senſum meum his
litteris aperio. Qui politicâ prudentiâ excel-
lunt, in duas fere ſententias abeunt: alteri
negant conſultum eſſe, ut adoleſcentes nobi-
li genere ſati peregrinas regiones inviſant:
alteri contendunt, laudabile eſſe, longinquas
luſtrare provincias, multorum hominum
mores vidiffe & urbes. Illi pro ſe afferunt
majorum noſtrorum conſuetudinem, qui,
ne viriles Germanicæ juventutis animi in-
fringerentur apud molliores nationes, eam
domi ſub arctiore diſciplina continebant, ar-
mis exercebant, ludis equeſtribus inſtitue-
bant, laboribus indurabant, frugalitatem in
victu, modeltiam in habitu, ſimplicitatem in
dictis & factis edocebant, nec aliam fere lin-
guam, quàm vernaculam, ab ijs ſciri vole-
bant; patrios ritus & religionem ne immu-
tarent, ſeverè curabant. Hinc illa Germa-
norum decantata laus à fide, à conſtantia, à
pietate, à fortitudine, ab integritate: unde
exiſtebant matrimonia caſta, ſoboles certa,
cuſtodia legum, rei familiaris incrementum.
Ex quo verò tempore noſtri juvenes cœpe-
runt peregrinos adire populos, exteros videre
mores, induere veſtes, addiſcere linguam,
retrò omnia lapſa ſunt; majorum ſinceritas
&

& probitas infuscata. Jam olim questus ad Romanus Sapiens, per externas disciplinae frugalem populi Rom. vitam ac virtutem fuisse corruptam; cum Græcis & peregrinorum moribus in civitatem irrupisse mollitiem, luxum, gulam, & omnia turpitudinis generum. Idem & nostro sæculo contingit: Juvenalis Germanicæ magna pars nihil præter superbiam, luxum, pompam, ac splendidam vestem, nihil præter morbos ac scabiem fert domum; artes nullas præter aleatoriam gladiatoriam ac saltatoriam; contemptum insuper popularium, quasi civilitatem & prudentiam ipsi soli possiderent. Hæc fructus peregrinationum; scalpunt parentum caput ob impensa, & malè profusa patrimonium. Quæras cum Seneca epist. 104. Quibus illis peregrinatio sua profuit? Non voluptates illa temperavit, non cupiditates refravit, non iras repressit, non indomitos animi impetus fregit, nulla denique mala animo eduxit; sed ut puerum ignota mirantem ad breve tempus, rerum aliqua novitate detinuit, eique novas montium (ego vestium dixerim) formas ostendit. Sed præ Senecæ sapiente audiendus sapientissimus Regum Solomon, qui Prov. 27. v. 8. istos juvenculos

ad longinqua itinera anhelantes comparat
 avibus, desultoria levitate de loco in locum
 transilientibus: *sicut avis, inquit, transmi-*
grans de nido suo, sic vir, qui derelinquit
locum suum: aves enim, dum transvolant,
 dum nidos suos variant, dum hinc inde fe-
 runtur, sæpius incidunt in retia, quibus im-
 plicantur; in jacula, quibus confodiuntur.
 An aliud agunt isti regionum discursores, dum
 longâ & sumptuosâ peregrinatione, mille sa-
 lutis animæ, corporisque discrimina adeunt?
 hoc pretium longinquæ viæ, & ingentium
 impensarum ferunt, ut deteriores ex alieno
 solo redeant. Primò omnium decoquitur
 probitas, & honestas morum; tum cum lin-
 gua peregrina referuntur in patriam fraudes
 & fallaciæ, & mille decipiendi artes. Vetus
 Poëta Horatius canebat,

*Cælum, non animum mutant, qui trans
 mare currunt.*

Et cælum (inquiunt isti peregrinationum
 disuasores) *& animum mutant, qui trans
 mare currunt*, in exterarum regiones proficis-
 cuntur, domumque redeunt, non magis mar-
 supio, quàm bona mente vacui: nam ut aquæ
 per sulphureas venas ductæ corrumpuntur,
 ita fit, si cum Germanâ ac Germanicâ since-
 D ritate

ritate miscetur peregrina calliditas, astuti-
 vafrities, versutia. Plura in hanc rem ab illis
 disputantur, quæ quoniam in circulis & me-
 sis jactantur, non est necesse pluribus
 ferre.

Alterum nunc caput hujus disputationis
 aggredior, & quàm commendabile sit, no-
 les adolescentes ad peragrandas exteras regi-
 nes mitti, rationes adduco. Princeps argu-
 mentum Siracides suppeditat, qui de Sapien-
 tiæ studioso loquens, *In terram*, inquit,
alienigenarum gentium pertransiet; bona enim
& mala in hominibus tentabit, cap. 39. Vt
 Sapientiæ quippe amator in gentibus quibus
 que explorabit, num quid boni habeant, &
 aliudque sibi accerset; si quid verò mali depre-
 hendat, ab eo sibi cavebit; bona scrutabitur
 ut sectetur; mala, ut evitet. Atque hæc ca-
 usa est, cur Plato aliique viri docti peregre
 nationes longinquas susceperint, quò sapien-
 tiores domum redirent: semper foris inven-
 tur, ac deprehenditur, quod domi inven-
 tum, deprehensumque non fuisset; impen-
 ditur tempus, impenduntur pecuniæ, major
 est tamen, qui inde provenit quæstus. Si
 scientiam hac pecunia venalem dixeris, & quæ-
 cunque impendio emendam. Hunc peregre
 nationis

nationis fructum Homerus in Ulyffe Græcorum prudentissimo proposuit, de quo in Odyſſea canens, sic exortus est:

ΑΝΔΡΑ μοι ἐνεπε μούσα πολύτροπον

Virum dic mihi Muta multiformem, callidum & expertum, mox subjungit causam:

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω:

Multorum autem hominum vidit urbes, & mores novit. Peregrinatio gignit experientiam; hæc parit prudentiam ac sapientiam. Peregrinando multa & varia videre, audire, cognoscere, experiri licet, quæ domi inter populares, servos aut ancillas haud adipiscimur. Et quis jam Nobilium Juvenum ad Principum Aulas admittitur, aut aliquem in ijs numerum implet, qui non cum Ulyſſe populos vidit & urbes; qui non sit multiformis, & callidus, sciã que pro re nata in omnes se vertere formas, locoque servire & tempori? Quis ullo in honore habetur, nisi quem linguarum peritia commendabilem facit? qui noverit officiorum elegantias, verborum ceremonias, corporis inflexiones ac gestus; artem saltandi, & equitandi calleat? qui à legatis & hospitibus non modò accipiat peregrinæ linguæ voces, sed eas quoque scire peritæque reddat. Hæc qui scit, elegans re-

D 2

puta-

putatur, & honoribus dignus; qui nescit
 velut agrestis Mopsus, ab ipso etiam gregibus
 caeco ridetur, ab Aulica familia exploditur
 qui, cum in colloquium venit, aliud quicquam
 quo differat, non habet, quam de lepore
 in proximam silvam à cane agitari
 de bobus aratrum fortiter trahentibus
 de gregibus ovium in bona pascua ad
 rum; de stabulis equorum ad praesepia
 commodè stantium. Tanti interest per
 strasse regiones, & elegantias nobili vel
 stri juvene dignas addidicisse. Unde non
 meritò homines isti feruntur in oculis Prae
 cipuum, ad praefecturas & gubernacula
 Reipub. evehuntur, ad munia quae
 & honores amplissimos promoventur.
 Neque est, quòd quisquam priora facta
 la & mores obijciat: *Tempora mutantur*
& nos mutamur in illis. Nostros nunc vit
 mus annos; nostris calemus Solibus; multo
 posterior docuit dies, quae prior nesciebat.
 Laudetur prisca simplicitas, modò ne con
 temnatur politior civilitas; aluerint pro
 barbitia veteres Teutones, num vituperab
 siquis hanc silvam circa mentum refecanda
 & quasi interlucandam existimet: gestaverunt
 illi macheras & romphæas latas & longas

num posteris non liceat uti gladijs brevioribus, tractabilioribus ad pugnam? sagittas illi & jacula ab arcu emiserint; sine ephippijs equitârint, fistilibus tantùm vasis cibos intulerint; num ideo sequenti ætati tormenta bellica excogitare, glandes plumbeas & ferreas è fistulis jaculari, sellas equestres adhibere, è stanno vel argento lances & scyphos conficere, non sit concessum? Redeat verò è longinquis oris non rarò domum juventus Teutonica paulò levior; videatur peregrinam quandam, vanitatem dicam, an luxum, præferre; despumabit cum tempore hæc ebullitio; luxuries ista, velut in vitibus folia, pampinabitur: cura liberorum, sustentatio familiæ, illustris prosapiæ dignitas ac conservatio, uxoris imperia & querelæ reducent frugalitatem, & eos, qui peregrè fuerunt profusiores, docebuntur domi rei familiari attentiores esse. At ego, dum hæc scribo, sentio me profusorem temporis, & æquò prolixior: finio; siquid peccavit longior epistola, tantò faciliorem huic culpæ veniam promitto, quantò ex majore obsequiorum erga Gratosam Dominationem Tuam studio profecta est. Commendo me perdemissè, & longam vitam ac felicitatem opto. Quæ

D 3

scri-

scripsi, sic intelligi volo, ut rationum utri-
que velut in lance ponderatarum, tua prae-
specta prudentia libripendem agat. Omnia
fausta ac feliciora precor, cum Generosae Dis-
minationi tuae, tum toti illustri familiae.

VIII.

WUNIBALDO STAGNANO

J. U. Studioso.

χαίρειν, seu *Gaudere.*

CAeteris aetate tibi aequalibus, tanquam
in lascivientibus equorum pullis, inijectum
est frenum, ne licentius exultent, & in-
pagula perrumpant; Tibi, quoniam sub-
stiose fidere natus videris, remittendae su-
habena, & severior naturae genius laxandus
plusculum indulgendum animo. Ingenui ho-
minis, praesertim juvenis est, modestae &
liberali hilaritati ita se permittere, ut inter
restrictionem & dissolutionem medium obtine-
at, in quo virtus consistit. Ad honestam
cunditatem hac epistola excitare Te cupio.
quod non uno in loco suorum Proverbiorum
jam olim fecit Magister morum optimus Seneca.
Iom